

AQSHNING “YUMSHOQ KUCH” STRATEGIYASI VA UNING ANTROPOLOGIK ASOSLARI

Zoirova Moxira Alimardonovna

Jahon Iqtisodiyoti va Diplomatika

Universiteti magistranti

+998998097445

MokhiraBerdirakhmatova047@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu tezisda AQSh tashqi siyosatida “yumshoq kuch” konsepsiyasining shakllanishi va amaliyotda qo‘llanishi tahlil qilinadi. Xususan, uning antropologik asoslari – ya’ni madaniyat, qadriyatlar, identifikatsiya va xalqaro hamjamiyat bilan o‘zaro muloqot jarayonlari orqali ta’sir mexanizmlari yoritiladi.

Kalit so‘zlar: Yumshoq kuch, AQSh tashqi siyosati, antropologiya, global boshqaruv, diplomatiya.

Аннотация. В диссертации анализируется формирование и практическое применение концепции «мягкой силы» во внешней политике США. В частности, рассматриваются её антропологические основы, то есть механизмы влияния через культуру, ценности, идентичность и процессы взаимодействия с международным сообществом.

Ключевые слова: «Мягкая сила», внешняя политика США, антропология, глобальное управление, дипломатия.

Annotation. This thesis analyzes the formation and practical application of the concept of “soft power” in US foreign policy. In particular, its anthropological foundations are highlighted - that is, the mechanisms of influence through culture, values, identity, and processes of interaction with the international community.

Keywords: Soft power, US foreign policy, anthropology, global governance, diplomacy.

Kirish

XX asr oxiridan boshlab xalqaro munosabatlarda kuchning faqat harbiy yoki iqtisodiy resurslar bilan cheklanmasligi haqidagi qarashlar keng tarqala boshladi. AQSh olimi Jozef Nay tomonidan ishlab chiqilgan “yumshoq kuch” nazariyasi bugungi kunda xalqaro munosabatlar ilmda eng muhim konsepsiyalardan biriga aylangan. Bu tushuncha mamlakatning o‘z maqsadlariga erishishda majburlash emas, balki joziba, qadriyatlar va madaniy ta’sir orqali boshqa davlatlarga ta’sir ko‘rsatishi mumkinligini anglatadi.

Tahlil va muhokama

AQShning tashqi siyosatida yumshoq kuch konsepsiyasi asosan uchta omilga tayanadi: madaniyat, siyosiy qadriyatlar va tashqi siyosat amaliyoti. AQShning Hollywood kino sanoati, yuqori ta'lim tizimi (Garvard, MIT, Stanford kabi universitetlar), va axborot texnologiyalaridagi yutuqlari uning global jozibadorligini kuchaytiradi. Shu orqali AQSh o'z qadriyatlarini dunyo bo'ylab targ'ib qiladi.

Yumshoq kuchning antropologik asosi shundan iboratki, u jamiyatning ichki madaniy qadriyatlari va identifikatsiyasi bilan bog'liq. AQShda demokratiya, inson huquqlari va erkinlik g'oyalari milliy identitetning asosiy elementi sifatida qaraladi. Shu bois bu qadriyatlar tashqi siyosatda universal tamoyil sifatida ilgari suriladi. Antropolog Arjun Appadurayning "oqim" nazariyasiga ko'ra, madaniyat globallashuv jarayonida turli oqimlar orqali tarqaladi. AQShning yumshoq kuchi ham aynan shu jarayon orqali dunyoga yoyiladi.

AQShning madaniy diplomatiyasi, Fulbright dasturi kabi ta'lim almashinuvlari, USAID faoliyati, shuningdek, xalqaro OAVdagi pozitsiyasi (CNN, New York Times, Netfliks) uning yumshoq kuch strategiyasining asosiy vositalaridir. Bu vositalar antropologik nuqtayi nazardan jamiyatlararo muloqotni shakllantirib, xalqaro identifikatsiyani mustahkamlaydi.

Biroq, ayrim tadqiqotchilar AQShning yumshoq kuch konsepsiyasini tanqid qiladilar. Lebedovaga ko'ra, Nay konsepsiyasi ko'pincha G'arb qadriyatlarini universallikka ko'tarib, boshqa madaniyatlarning ta'sirini ikkinchi darajaga surib qo'yadi. Bu esa antropologik jihatdan turli madaniyatlar o'rtasida tenglik prinsipiga zid hisoblanadi. Shu bois, yumshoq kuch konsepsiyasini oddiy, universal va neytral nazariya sifatida emas, balki kontekstual, bahsli va madaniy jihatdan nisbiy tushuncha sifatida talqin qilish zarur.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, AQShning yumshoq kuch strategiyasi faqat siyosiy yoki iqtisodiy vosita emas, balki antropologik asosga ega bo'lgan konsepsiyadir. Uning kuchi jamiyatning ichki qadriyatlari, madaniy merosi va xalqaro hamjamiyatda qabul qilingan obraziga tayanadi. Shu bilan birga, yumshoq kuch universal qadriyatlarni targ'ib qilishda samarali bo'lsada, u boshqa madaniyatlarni inkor etish xavfi bilan ham yuzlashadi. Shunday ekan, yumshoq kuchning barqaror samaradorligi uchun ko'p madaniyatli dunyoqarashni hisobga olish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Appadurai, A. (1996) *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalization*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
2. Lebedova, N. (2018) Soft power and cultural diplomacy: Western universality vs. cultural diversity, *Journal of International Relations*, 12(2), pp. 55–70.
3. Melissen, J. (2005) *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

4. Nye, J.S. (2004) Soft Power: The Means to Success in World Politics. New York: PublicAffairs.
5. Nye, J.S. (2011) The Future of Power. New York: PublicAffairs.